

LIBRIS

We know
books

TATIANA CARTALEANU, OLGA COSOVAN,
ELENA CARTALEANU

DICTIONAR DE PROVERBE COMENTATE

ȘTIINȚA

A

1. **A AJUNGE DE LA MOARĂ LA RÂȘNIȚĂ**¹. *A sărăci în mare măsură.* Se folosește atunci când subliniem că o persoană a ajuns de toată mila (își macină necesarul de cereale cu mâna, la râșniță, în timp ce odinioară a avut o condiție mai bună și avea cu ce merge la moară).
2. **A AJUNGE LA COCIORVĂ**². *A ajunge la bătaie, ceartă cu violență.* Se utilizează pentru a marca nivelul confruntării: bătaie domestică, soldată cu utilizarea a ce cade sub mână.
3. **A AJUNGE/A ADUCE/A LĂSA LA SAPĂ DE LEMN.** *Sapa de lemn este un indiciu de sărăcie.* Se spune despre cineva care a degradat, s-a ruinat sau a fost ruinat.
4. **A AJUNGE LA SPARTUL TÂRGULUI³. A VENI LA SPARTUL IARMAROCULUI.** *A sosi în ultimul moment, prea târziu.* Se spune despre cineva care vine atunci când evenimentul s-a consumat.
5. **A ALES PÂNĂ A CULES.** *Cel ce face mofhuri rămâne cu ce e mai rău.* Se referă la cumpărare sau la căsătorie: tot refuzând ofertele, îți rămâne ceea ce au rebutat alții.
6. **A ARS MOARA, DAR ȘI ȘOARECII S-AU DUS DRACULUI.** *O pagubă foarte mare aduce și satisfacția unei victorii foarte neînsemnate.* Se utilizează cu sens ironic, atunci când vorbitorul face haz de necaz.
7. **A ASCUNDE AC ÎN MIERE.** *A oferi ceva plăcut în care este dosit ceva neplăcut, periculos, nociv.* Se spune despre cineva care camuflează intențiile rele în vorbe mieroase sau în fapte aparent bune.
8. **A AȘTEPTA (PE CINEVA) CU PLĂCINTE CALDE.** *A aștepta cu mari pregătiri și cu deosebită plăcere.* Se spune în cazul pregătirilor exagerate.
9. **A BATE CU BURETE PIRON ÎN PERETE.** *A încerca să realizezi un lucru imposibil de făcut cu instrumentul de care dispui.* Se spune cu ocazia constatării unei situații de această factură.

¹ Râșniță -- moară rudimentară de măcinat cereale, sare etc., compusă din două pietre suprapuse, dintre care cea de deasupra se învârteste cu un mâner.

² Cociorvă -- unealtă casnică formată dintr-o prăjină cu un cârlig sau cu o placă la capăt, cu care se scoate jarul și cenușa din cuptor.

³ Târg -- loc relativ întins dintr-o localitate, unde se vând vite, cereale, lemne, legume etc.

10. **A BĂGA MÂINILE ÎN MIERE ȘI A NU-ȚI LINGE DEGETELE NU SE POATE. CINE UMBLĂ CU MIEREA ÎȘI LINGE DEGETELE.** *Este de neconceput ca o persoană care poate profita de un lucru sau poate avea un beneficiu să rateze această ocazie.* Vorbitorul care o afirmă nu admite, categoric, incoruptibilitatea, onestitatea și integritatea nimănui. **Nu se poate să te atingi de unt fără să-ți ungi degetele** (francez). **Întâi prisăcarul gustă miera** (osetin). **Cine are prisacă își linge degetele** (bureat).
11. **A BĂUT PISICA OȚET!** *Te-am păcălit! Te-ai lăsat înșelat!* Se spune, cu triumf, celui care în general se lasă greu înșelat.
12. **ACASĂ E COCOȘ, IAR ÎN LUME – PUI** (armean). *Este plin de sine și îngâmflat în relațiile cu ai săi, însă nu are același curaj în raport cu cei străini.* Se referă la persoanele fățarnice, duplicitare și fricoase.
13. **ACCEPTĂ AJUTOR DE LA MULȚI ȘI SFATURI DE LA PUȚINI** (danez). *Ajutorul este o reacție la un fapt împlinit, pe când sfatul se poate solda cu urmări imprevizibile; sfaturile trebuie acceptate cu prudență, și numai de la persoane de încredere: nu se știe niciodată ce va rezulta, dacă sunt urmate.* Sugestie oamenilor creduli, gata să urmeze orice povețe.
14. **ACELA STRIGĂ CĂRUIA ÎI ARDE CASA.** *Cel cu paguba are dreptul să vocifereze, să ceară ajutor.* Se spune atunci când îndreptățim acțiunile cuiva, îi înțelegem durerea, problema. Se folosește și pentru a explica de ce o persoană este activă, în timp ce altele rămân pasive, indifferente.
15. **ACEL CARE N-ARE MILĂ DE DOBITOC, NICI DOBITOCUL N-ARE MILĂ DE EL.** *Orice acțiune poate avea efect invers; dobitoacele tot au memorie și pot fi răzbunătoare.* Se spune pentru a condamna un comportament inuman sau a prezice răzbunarea față de cineva.
16. **ACOLO-S CÂINII CU COLACI ÎN COADĂ.** *Acolo e mare belșug și bogăție; acolo totul e oferit de-a gata.* Li se spune cu ironie celor care au așteptări mari, exprimă multe speranțe, în raport cu un loc necunoscut.
17. **ACOLO UNDE-I PUTERE MULTĂ ESTE ȘI MINTE MULTĂ.** *Omul (statul, organizația, instituția) înzestrat cu putere are și înțelepciunea de a o administra.* Se spune cu un ton admirativ față de politica sau comportamentul cuiva.
18. **ACUL ESTE MIC, DAR SCUMPE HAINE COASE.** *Ceea ce este neînsemnat poate contribui la realizarea unor lucruri importante; acțiunile unui lucru secundar pot avea urmări grave.* Se spune pentru a contesta echivalența mic-ieftin; învață să nu privim cu dispreț la lucrurile mici; se poate referi la persoane mici de statură. **Acul e mic, dar rău înghimpă** (ruses). **Toporul e mic, dar copaci mari taie** (georgian). **Șopârla e mică, dar dinți ascuțiți are** (ruses). **Piatra e mică, dar capul îți sparge** (uzbec). **Toporul e mic, dar taie copacul mare** (osetin).
19. **ACUL ÎMBRACĂ CASA.** *Lucruri aparent simple, instrumente de uz cotidian pot avea o importanță majoră pentru existența cuiva.* Se spune în situațiile când prosperitatea vine din activități aparent mărunte, dar necesare.

- 20. ACUM S-O ALEGE NEGHINA DE GRÂU.** *Vine vremea de a distinge pe cei vrednici de cei nevrednici. Constată situații cruciale, când fiecare își arată firea.*
- 21. A DA BIR CU FUGIȚII.** *(La vremea străngerii birului, a pleca din localitate.) A pleca de acolo unde îți revin niște responsabilități; a dispărea la vreme de nevoie. Se referă la: a) persoanele care au părăsit un loc atunci când nimeni nu se aștepta; b) persoanele în care nu se poate avea încredere (că își vor onora obligațiile, își vor ține promisiunile, își vor plăti datoriile).*
- 22. A DAT BURDUFUL DE BRÂNZĂ ÎN SEAMA CÂINILOR. PUNE STRAJĂ MÂȚA LA LAPTE.** *A lăsat pe cei interesați de un produs să-i poarte de grijă. Constatară care avertizează de o pagubă iminentă, din cauza lipsei de înțelegere a circumstanțelor.*
- 23. ADESEA PARA CEA MAI BUNĂ PICĂ ÎN GURA PORCULUI. POAMA BUNĂ PORCII O MÂNÂNCĂ.** *Cei care nu au depus niciun efort dobândesc cele mai bune lucruri, dar nu sunt în stare să le aprecieze. Se folosește ca avertizare celor care își pun toate speranțele în ceva; subliniază că o povață bună nu este prețuită. Para cea mai bună din pădure ursul o mănâncă (abhaz).*
- 24. ADESEORI ÎN DOSUL UNEI GURI DULCI SE ASCUNDE O INIMĂ OTRĂVITĂ.** *Adeseori ceea ce auzim nu corespunde sentimentelor adevărate ale persoanei care ne vorbește. Avertizează de riscul încrederii oarbe în ceea ce ni se spune; atenționează la posibila lipsă de sinceritate a celor care ne spun vorbe mieroase.*
- 25. ADEVĂRUL E AMAR** (azer). *Adevărul spus pe față poate deranja, în opoziție cu minciunile dulci. Se spune pentru a accentua faptul că adevărul e neplăcut, dar trebuie aflat și acceptat așa cum este.*
- 26. ADEVĂRUL E O COASĂ BINE ASCUȚITĂ** (ucrainean). *Este periculos să știi și să spui adevărul, cum este periculoasă și coasa bine ascuțită, mai ales dacă e pe mâini neiscusite. Avertisment pentru cei care au de gând să spună adevărul, mai ales când acesta i-ar deranja pe alții.*
- 27. ADEVĂRUL ESTE CEA MAI DE NĂDEJDE MINCIUNĂ** (evreiesc). *Uneori, adevărul este atât de incredibil, încât oamenii nu-l pot accepta. Se spune atunci când constatăm că spusele noastre perfect adevărate nu se bucură de credit.*
- 28. ADEVĂRUL ÎNTOTDEAUNA IESE DEASUPRA (CA UNTDELEMNUL). ADEVĂRUL RĂZBEȘTE ÎNTOTDEAUNA. ADEVĂRUL ȘI UNTDELEMNUL IES DEASUPRA. DREPTATEA IESE CA UNTDELEMNUL DEASUPRA APEI.** *Mai devreme ori mai târziu, adevărul răzbate, oricât de bine ar fi fost ascuns; trebuie să ne opunem învinuirilor neîntemeiate și să luptăm pentru triumful dreptății. Se spune pentru a inspira cuiva încredere că lucrurile se vor îndrepta, a sprijini pe cineva în lupta sa pentru reabilitarea bunului nume. Adevărul îl scoți afară pe ușă și el intră înapoi prin hodgeac (bureat). Adevărul, chiar dacă îl arunci înapoi, tot înainte iese (ciuvaș).*
- 29. ADEVĂRUL (UNEORI) UMBLĂ CU CAPUL SPART. A VORBIT ADEVĂRAT ȘI-A VENIT CU CAPUL SPART. CINE CUTEAZĂ SĂ SPUNĂ ADE-**

VĂRUL POATE LESNE UMBLA BĂTUT CA MĂRUL. *Cel care afirmă lucruri adevărate uneori poate fi pedepsit pentru franchise;* cel care se știe vinovat îl poate ataca pe cel care deține sau spune adevărul. Se utilizează atunci când este blamat, agresat, condamnat cel care spune adevărul. **Adevărul naște ură** (latin). **Cine caută adevăr(ul) prea curând poate avea dinții zdrobiți** (francez). **Dreptatea e mama urii** (italian). **Spune-i cuiva adevărul și ți l-ai făcut dușman** (italian). **Cine insistă să spună adevărul își pierde prietenii** (portughez).

30. **ADEVĂRUL VORBEȘTE, CHIAR DACĂ LIMBA A MURIT** (irlandez). *Adevărul iese la suprafață, chiar și după înlăturarea fizică a celui care îl purta; dispariția fizică a martorilor nu este o garanție a ascunderii adevărului.* Subliniază triumful dreptății.
31. **ADUNĂ DE UNDE AI SEMĂNAT.** *Ai dreptul să culegi roadele doar dacă ai depus un efort (și ai făcut investiții) pentru obținerea lor.* Se spune pentru a contracara intenția cuiva de a se bucura de munca altora; recomandă un comportament onest față de bunurile altora.
32. **ADUNĂ FIR CU FIR CA SĂ AI CU GRĂMADA. PUȚIN ȘI DES FACE MULT.** *Orice lucru mare se formează din altele mai mici.* Se spune pentru a chema la cumpătare, chibzuință, economie, perspicacitate.
33. **ADUNĂ LA TINEREȚE CA SĂ AI LA BĂTRĂNEȚE. SEAMĂNĂ LA TINEREȚE ȘI-I CULEGE LA BĂTRĂNEȚE. SEAMĂNĂ LA TINEREȚE, CA SĂ AI CE CULEGE LA BĂTRĂNEȚE.** *Ai grijă din timp de vremile vitregi ce pot veni.* Se spune ca învățătură celor tineri sau ca explicare a averii cuiva, care e deja în etate.
34. **ADUNĂ VARA CA SĂ AI IARNA.** *Atunci când se găsesc produse, ai grijă să faci rezerve pentru timpul când vor lipsi.* Se spune nu doar literalmente cu privire la vară și iarnă, ci și indirect la orice perioadă bună care va fi urmată de alta, mai puțin favorabilă.
35. **ADUNI CU ȚĂRÂITA ȘI-MPARȚI CU NEMILUITA.** *Efortul depus pentru a acumula ceva poate fi anihilat din nesăbuință.* Se folosește pentru a atenționa pe cineva care nu e econom.
36. **A FACE CAPUL CALENDAR¹.** *A zăpăci, a îmbuiba capul cu diverse informații, de cele mai multe ori inutile.* Califică discursul persoanei care vorbește multe și fără noimă.
37. **A FACE CU OU ȘI CU OȚET.** *(Petele de ou și de oțet se scot greu.) A ocări, a batjocori în așa măsură, încât să-ți vină greu să te mai cureți.* Se referă la ocara foarte jignitoare, cu utilizarea vocabularului respectiv.

¹ Calendarul era o carte de tip almanah, care conținea diverse informații din toate domeniile, deseori neordonate.

38. **A FACE CU SARE ȘI PIPER.** *A dojeni cu asprime.* Se spune despre o ocară usturătoare.
39. **A FACE DE TREI PARALE.** *A certa aspru.* Se referă la o ocară în care meritele, calitățile, activitatea celui ocărat sunt reduse la minimumul de preț (trei parale).
40. **A FACE DIN ȚÂNȚAR ARMĂȘAR.** *A exagera foarte mult.* Se referă la minciuni sfruntate, care se edifică pe informații minime. **A face din șoarece elefant** (latin). **A face din muscă elefant** (francez, italian). **A face din purice un cavaler înarmat** (portughez). **A face din nasture cămilă** (tătar).
41. **A FĂCUT PUIUL ARIPI.** *Copilul a părăsit casa părintească.* Se spune cu admirație sau cu regret, constatând faptul maturizării.
42. **A FĂGĂDUI/A PROMITE MAREA ȘI SAREA.** *A promite tot ce îți dorești.* Conturează situația când cineva se laudă peste măsură cu posibilitățile sale, promite lucruri greu de realizat. **A promite mări și munți** (latin). **A promite munți de aur** (latin). **A promite munți mari** (latin). **A promite munți și minuni** (francez).
43. **A FI BUN DE TRIMIS DUPĂ MOARTE.** *A nu fi bun de nicio însărcinare (pentru că nu o va realiza nici pe aceasta; poți să-l trimiți după moarte, întrucât e mai mult ca sigur că nu o va aduce); a se mișca greu.* Califică persoanele care nu sunt expeditiv, care se orientează cu dificultate.
44. **A FI CARNE ȘI UNGHIE CU CINEVA.** *A fi inseparabil de cineva.* Se spune despre prietenii de durată.
45. **A FI CA SAREA-N CHISĂLIȚĂ¹.** *A fi nepotrivit într-un anume loc (sare în chisăliță nu se pune).* Se spune atunci când o persoană sau un lucru apare inadecvat circumstanțelor, agravând situația sau dăunând.
46. **A FI CUSUT CU AȚĂ ALBĂ.** *A se prezenta drept o minciună care se vede sau se ghicește ușor.* Se referă la informații și relatări de o veridicitate vădit dubioasă.
47. **A FI FĂCUT ÎN PE UN CALUP².** *A fi identici, similari.* Se spune despre două (sau mai multe) persoane care au aspect, comportament, reacții, manifestări similare.
48. **A FI FUDUL DE URECHI.** *A auzi prost.* Se spune cu ironie pentru a eufemiza situația, a nu indica direct handicapul.
49. **A FI NĂSCUT ÎN ZI DE LUCRU.** *A fi foarte harnic.* Se spune cu referire la persoane care au o atitudine pozitivă și activă față de muncă.
50. **A FI NEGUSTOR DE PIEI DE CLOȘCĂ.** *A vinde mărunțișuri, fleacuri, lucruri de nimic (mărfuri inexistente).* Se referă la: a) persoane care mimează negustoria; b) escroci.

¹ Chisăliță – fiertură de fructe.

² Calup – calapod de cizmar: piesă de lemn de forma labei piciorului, folosită la confecționarea sau întreținerea încălțăminteii.

51. **A FI OM DINTR-O BUCATĂ.** *A fi o persoană integră, cu un caracter puternic, incoruptibilă.* Se spune cu admirație, cu respect față de cineva pe care nu-l bănuim să aibă cusururi/fisuri.
52. **A FI PENTRU UNII MUMĂ, ȘI PENTRU ALȚII CIUMĂ.** *A avea comportament diametral opus în raport cu diferite persoane (care ar merita aceeași atitudine). A fi fățarnic.* Se spune când subliniem iscusința cuiva de a avea un comportament antitetic.
53. **A FI ȘI MAMĂ, ȘI TATĂ.** *A avea grijă deosebită de cineva.* Se spune în cazul când: a) persoana respectivă este unul dintre părinții biologici, iar celălalt lipsește, accentuându-se faptul că unul și-a asumat ambele roluri; b) persoana respectivă (educator, tutore, frate sau soră mai mare etc.) nu este părinte, însă are grijă de cineva cum ar face-o ambii părinți.
54. **A FI TRECUT PRIN CIUR¹ ȘI PRIN DÂRMON²/SITĂ.** *A căpăta experiență, trecând prin multe.* Se referă la: a) persoanele care vădesc o deosebită cunoaștere a vieții, înțeleg în profunzime lucrurile, de aceea nu pot fi înșelate ușor; b) o decizie luată după multe dezbateri.
55. **A FOST O DATĂ LA MOARĂ ȘI DE DOUĂ ORI LA RÂȘNITĂ. A FOST O DATĂ LA MOARĂ ȘI DE DOUĂ ORI ÎN TÂRG.** *Se laudă că a văzut și știe multe, dar tot prost a rămas.* Se referă, cu ironie, la oamenii care de fapt nu sunt umblați prin lume.
56. **A FOST STÂLPUL CASEI³ ȘI A AJUNS PROPTEA.** *A degrada în rolul pe care îl joci în familie, în gospodărie.* Se spune despre o persoană care și-a pierdut vigoarea, puterea, influența; din varii motive, rolul său este tot de sprijin, însă mai puțin semnificativ.
57. **A GĂSI PLĂCINTA GATA.** *A veni când toate sunt pregătite.* Se referă la căsătorii (când unul dintre miri intră în gospodăria aranjată și așezată a celuilalt), la situații când cineva a avut grijă de tot în prealabil.
58. **AI CARTE⁴? AI PARTE; N-AI CARTE? N-AI PARTE.** *Ai document (testament) la mână, poți obține partea ce ți se cuvine din averea cuiva (în instanțele de judecată actele fiind argumentul forte).* Se folosește pentru a sublinia importanța întocmirii și păstrării actelor pentru respectarea legalității.
59. **AI DAT SPUZA ȘI AI LUAT CENUȘA.** *Ai făcut un schimb nefavorabil.* Se spune celui care a pierdut totul într-o tranzacție, a rămas în pagubă.
60. **A IERTA E UȘOR, A UITA E GREU.** *Mai ușor zici „te iert” decât uiți ceea ce te-a supărat, te-a deranjat sau ți-a făcut rău.* Se spune atunci când cineva ac-

¹ Ciur – unealtă de separat impuritățile din cereale prin cernere.

² Dârmon – ciur cu găuri mari pentru cernut semințele.

³ Stâlpul casei – capul familiei.

⁴ Carte – aici: act scris, emis de o autoritate.

ceptă scuzele sau acordă, în cuvinte, iertarea cerută. Poate fi folosit ca răspuns ambiguu la rugămintea de iertare a cuiva.

61. **A-I FIERBE OALA FĂRĂ FOC.** *A fi norocos; a fi favorizat de circumstanțe.* Se referă la persoanele care depun mai puțin efort decât altele, dar reușesc mai bine.
62. **A-I IIEȘI (CUIVA) GHIOCETI' ÎN BARBĂ.** *A încărungi, a avea semne clare de îmbătrânire.* Se spune despre cineva care a îmbătrânit și în barbă i-au apărut primele fire albe.
63. **AI INTRAT ÎN HORĂ, TREBUIE SĂ JOCI. CINE INTRĂ ÎN HORĂ TREBUIE SĂ JOACE. CINE SE PRINDE ÎN HORĂ TREBUIE SĂ JOACE. DACĂ AI INTRAT ÎN DANȚ, TREBUIE SĂ JOCI.** *Nu ai dreptul să renunți la o intenție sau să părăsești lucrul neterminat.* Se spune în situația când cineva vrea să se lase de un lucru pe care l-a pornit, iar vorbitorul încearcă să continue lucrul. Se utilizează și pentru a convinge pe cineva să nu lase neterminat un lucru început. **Cine nu vrea deloc să danseze nu trebuie să intre în dans** (francez). **Cine nu vrea să danseze să nu meargă la petrecere** (italian).
64. **AI ÎNCEPUT SĂ CRAPI LEMNUL, DESPICĂ-L.** *Ai început o acțiune distructivă, nu o lăsa neterminată.* Se spune atunci când cineva își schimbă planul de urmărire, de atac, de răzbunare și intenționăm să nu-l lăsăm să se retragă din luptă.
65. **AI NĂDEJDE ÎN DUMNEZEU, DAR LEAGĂ-ȚI CĂMILA** (arab). *Protecția bunurilor proprii cade pe seama stăpânului.* Se spune ca avertisment celor prea încrezători.
66. **A INTRA ÎN GURA SATULUI.** *A fi vorbit de toți; a deveni subiect popular de discuție.* Se referă la persoane ale căror fapte se discută peste tot și de către toți.
67. **A INTRAT NORA-N BLIDE, PÂNĂ CE SE MAI DEPRINDE.** *Nu se prea pricepe să facă treburile (casnice), strică și face gălăgie.* Replică dată atunci când cineva face prost un lucru sau lucrează fără îndemânare.
68. **A INTRAT VULPEA ÎN SAC.** *Cel care este considerat sau se consideră viclean cade singur în cursă.* Se referă la o afacere din care cineva a intenționat să profite, dar până la urmă a nimerit într-o încurcătură.
69. **AI PIERDUT CALUL, ARUNCĂ CĂPĂSTRUL** (mari). *Dacă nu ai un obiect, nu mai ai nevoie și de altele, legate de utilizarea acestuia.* Se folosește pentru a evidenția conexiunea firească dintre lucruri.
70. **A-I TRAGE (CUIVA) MÂȚA PE SPINARE.** *A provoca un disconfort, mai ales prin intervenții verbale, drept pedeapsă pentru acțiunile reprobabile.* Se utilizează în limbajul familial, ironic și exprimă aplicarea unei pedepse verbale.
71. **A ÎMPĂCA CAPRA CU VARZA.** *A rezolva un conflict iminent între două interese contrare.* Se spune despre cei ingenioși, care găsesc soluții acceptabile pentru toți.

¹ Ghiocel – aici: este nu doar un semn al culorii albe, ci și semn al începutului.

72. **A ÎNCURCA ITELE¹.** *A împiedică realizarea unei intenții. Se utilizează pentru a desemna rezultatul negativ al unei acțiuni voluntare sau involuntare.*
73. **A ÎNGHIȚIT UN AC ȘI O SĂ SCOATĂ UN FIER DE PLUG.** *Dintr-o răutate mică o să facă una foarte mare. Se spune despre oamenii care își cultivă supărările și nu renunță la răzbunare.*
74. **A ÎNTOARCE COJOCUL PE DOS.** *A-și schimba comportamentul (din frumos în urât; din pașnic în agresiv). Caracterizează situațiile în care cineva a fost blând, însă de acum încolo va fi rău.*
75. **A ÎNȚÂRCAT² BĂLAIA. A ÎNȚÂRCAT MURGANA.** *Nu mai e folos, afacerea a devenit neprofitabilă. Se spune în situația în care o sursă de venit nu mai funcționează.*
76. **A ÎNVĂȚAT CE AU UITAT CEILALȚI. ȘTIE CE AU UITAT ALȚII.** *Are puțină școală; are o vădită lipsă de instruire. Se spune despre o persoană cu studii aproximative, mai ales în cazul când aceasta pretinde că „a învățat” ceva undeva.*
77. **A ÎNVĂȚA VULTURUL SĂ ZBOARE. A ÎNVĂȚA GÂSCA SĂ ÎNOATE.** *A învăța pe cineva care are o capacitate nativă pentru un lucru să facă acest lucru. Se utilizează pentru a sublinia inutilitatea unui sfat. Poate fi spusă, mai ales în structură cu negație, de către persoana vizată (cea pe care se apucă să o învețe cineva): Nu învăța gâsca să înoate.*
78. **AJUNGE O MĂCIUCĂ/O GHIOAGĂ/O BĂTĂ LA UN CAR DE OALE. E DESTUL UN CIOMAG LA UN CAR DE OALE.** *Nu e nevoie de prea mult efort pentru a realiza un lucru rău, a strica. Se spune în situația când vrem să accentuăm că opoziția mult – puțin se inversează în alt plan: o singură măciucă poate distruge multe oale.*
79. **ALBINA ALEGE FLORILE NU DUPĂ FRUMUSEȚE, DA(R) DUPĂ DULCEAȚĂ.** *Cel care înțelege/cunoaște lucrurile, le apreciază la justa lor valoare sau apreciază ceea ce e important pentru el. Se spune pentru a sublinia discernământul, facultatea/capacitatea de a deosebi aparențele de esențe; pentru a atrage atenția cuiva asupra criteriilor de selecție aplicate.*
80. **ALBINA ARE ȘI MIERE, ARE ȘI FIERE.** *Lucrurile plăcute pot avea și laturi mai puțin plăcute sau diametral opuse. Se utilizează pentru a avertiza de iminența părții rele atunci când vedem doar partea bună.*
81. **ALBINA E CUMINTE CÂT AI MINTE.** *Comportamentul multor ființe este dependent de comportamentul nostru; corectitudinea implică reacții similare. Se spune când: a) diminuăm pericolul intuit de cineva, teama de contactul cu necunoscutul; b) explicăm o întâmplare.*

¹ Ită – dispozitiv la războiul de țesut, format din rame, care susțin un șir de fire așezate vertical unele lângă altele.

² A înțărca – a înceta de a alăpta, a dezvăța de supt (închizând vițelul, mânzul, mielul în alt țarc).

82. **ALBINA NU-ȘI UTTĂ ȘTIUBEIUL** (ciuvaș). *Nimeni dintre ființe nu poate și nu trebuie să-și uite locul de origine.* Constată legătura tuturor cu habitatul firesc.
83. **ALEARGĂ DUPĂ IEPURE ȘI DĂ PESTE URS.** *Urmărește o pradă și devine pradă singur.* Ilustrează situația când o persoană care era urmăritor ajunge urmărit; când scopul unei acțiuni se schimbă neașteptat.
84. **A LEGA TEI¹ DE CURMEI².** *A uni ceva nu foarte sigur de altceva slab. A sclipui ceva din lucruri nesigure sau slabe.* Se referă la traiul omului sărac, deseori improvizat din ce are: și masa, și gospodăria.
85. **A LINS LA MIERE DE PE DEGETE, PÂNĂ CE ȘI LE-A MÂNCAT.** *A manifestat lăcomie, nu s-a putut opri la timp din ceea ce făcea, nu știe măsura lucrurilor.* Condamnă omul avid și lacom.
86. **AL TĂU TE DUCE PÂNĂ LA GROAPĂ, DAR NU TE CUFUNDĂ ÎN EA.** *Cel de care ești legat prin rudenie poate să-ți facă și deservicii, însă într-un moment își va da seama și se va opri.* Se spune atunci când: a) cineva dintre rude a îmbunătățit vădit relațiile; b) un străin ți-a făcut foarte mult rău.
87. **ALTUIA ÎI DĂ POVAȚĂ, DAR PE SINE NU SE-NVAȚĂ.** *Omul poate povățui pe altul, dar pe sine niciodată.* Se referă la persoanele gata să dea sfaturi, dar al căror mod de viață și comportament nu sunt nici pe departe un model; la cel care nu urmează sfaturile ce le dă altora. Se spune pentru a atenționa asupra discrepanței dintre ceea ce spune și ceea ce face o persoană.
88. **ALȚI OCHI ARE VULTURUL Ș-ALȚI OCHI ARE FLUTURUL.** *Lucrurile se deosebesc după calități și proprietăți, chiar dacă se numesc la fel.* Se spune pentru a sublinia fie diferențele, fie superioritatea unuia și inferioritatea altuia.
89. **A LUA PE CINEVA CU RESTEUL³.** *A se comporta aspru cu cineva.* Se spune pentru a sublinia atitudinea dușmănoasă, agresivă față de o persoană (de parcă ar fi animalul care urmează a fi pus în jug).
90. **A LUAT CA ZESTRE TOȚI IEPURII DIN COMUNĂ.** *S-a căsătorit cu o fată fără zestre.* Se referă, depreciativ, la flăcăul care s-a căsătorit cu o fată săracă.
91. **A LUAT MEȘTERUL ILĂUL⁴, STRICĂ BUN ȘI FACE RĂUL.** *Un meșter ne-calificat, în loc să repare, strică.* Caracterizează calitatea unor lucrări (pentru care meșterul nici nu are instrumentele necesare).
92. **ALUATUL CÂT DE MIC TOATĂ FRĂMÂNTĂTURA O DOSPEȘTE.** *Un factor de mică importanță poate provoca schimbări și mișcări radicale.* Se spune pentru a sublinia importanța, valoarea a ceva care pare neînsemnat la prima vedere.

¹ Tei – aici: fibră din scoarță de tei folosită la legat.

² Curmei – mlădiță care crește din tulpina viței-de-vie.

³ Resteu – fiecare dintre cele două vergele de lemn sau de metal, cu care se închid părțile laterale ale jugului după înjugarea vitelor, pentru a reține grunazul animalului.

⁴ Ilău – nicovală (unealtă grosolană).